

УДК 332.1

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-4-3>

РОЗВИТОК ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ

Ю. М. ПОГУЛЯЙКО

доктор філософії в галузі економіки,
Луцький національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1640-2832>

Анотація. Мета статті полягає у дослідженні особливостей формування та функціонування екосистеми інновацій у прикордонних з Європейським Союзом регіонах України. **Методика дослідження.** Досягнення поставленої у статті мети здійснено за допомогою таких методів дослідження: логічного узагальнення та наукової абстракції, структурного аналізу, аналітичного методу, порівняння, узагальнення, табличного представлення результатів дослідження. **Результати.** Проаналізовано ключові структурні елементи інноваційної екосистеми, зокрема інституційне середовище, науково-освітній потенціал, інфраструктурні ресурси та механізми транскордонної співпраці. Особливу увагу приділено проблемам асиметрії розвитку, недостатньому рівню інтеграції бізнесу, науки та влади, а також перспективам посилення інноваційної спроможності прикордонних територій у контексті євроінтеграційних прагнень України. **Практична значущість результатів дослідження.** Результати дослідження можуть бути використані для розроблення стратегій регіональної інноваційної політики, орієнтованої на транскордонну взаємодію та формування конкурентоспроможних кластерів.

Ключові слова: інноваційна екосистема, наукові парки, об'єкти індустріальної інфраструктури, прикордонні регіони, євроінтеграція, інноваційна інфраструктура, регіональна політика.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації та інтеграційних процесів важливого значення набуває розвиток інноваційних екосистем, здатних забезпечувати конкурентоспроможність регіонів та держави загалом. Для України особливе місце займають прикордонні з Європейським Союзом регіони, які виступають своєрідними «воротами» міжнародної економічної, освітньої та науково-технічної взаємодії. Відповідно їхня інноваційна екосистема формується на перетині внутрішніх чинників соціально-економічного розвитку та зовнішніх впливів інтеграції до європейського простору знань і технологій. Аналіз інноваційної активності цих територій дає змогу виявити особливості використання транскордонних можливостей, визначити бар'єри й перспективи, а також окреслити шляхи посилення їхньої ролі у розвитку національної інноваційної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку екосистеми інновацій в регіонах України є багатогранним та охоплює різні вектори дослідження, що піднімали у своїх працях як українські так і закордонні фахівці. Зокрема Волошнюк Л.В., Горностаї Н.І. та Михальченкова О.Є. [2] виокремили базові елементи інноваційної екосистеми та їх взаємозв'язок на різних етапах життєвого циклу інновацій. У свою чергу Kozzyk V., Liutak O., Lisovska L., Mrykhina O. and

Novakivskyj I. [5] оцінили вплив інноваційної активності суб'єктів господарювання на показники сталого розвитку України. Вахович І.М., Лютак О.М., Ковальчук Н.В. [1] деталізували особливості розвитку інноваційного підприємництва в Україні в сучасних умовах. Лазаренко Ю.О. [6] визначив, що тенденція екосистемної інтеграції сприяє взаємодії дослідницького, підприємницького та державного секторів з метою формування середовища активного розвитку інноваційної діяльності та одержання синергетичного ефекту за рахунок співробітництва підприємств, установ та організацій, залучених до створення ціннісної інноваційної пропозиції.

Формування цілей статті (постановка завдання). З позиції окресленого важливим завданням дослідження виступає оцінка розвитку екосистеми інновацій в Україні, основних її складових та механізмів розвитку в контексті реалізації євроінтеграційного курсу України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розвиток екосистеми інновацій в регіонах України у контексті реалізації євроінтеграційного курсу спрямований на формування сприятливого середовища для наукових досліджень, технологічного підприємництва та партнерства між освітою, бізнесом і владою. Впровадження європейських стандартів управління інноваціями стимулює розвиток кластерів, технопарків і стартап-центрів, що забезпечують швид-

ший трансфер технологій у виробництво. Станом на листопад 2023 в Україні створено 40 наукових парків, засновниками яких є бюджетні установи (заклади вищої освіти, наукові установи та державні підприємства). Питома вага внеску бюджетних установ до статутного капіталу становить від 2%. 13 наукових парків є стабільно активними в комерціалізації наукових результатів. 6 із них активно взаємодіють з реальним сектором економіки шляхом виконання проєктів, трансферу технологій та демонструють потенціал до масштабування. Зокрема, до числа найбільш успішних наукових парків належать: ТОВ «Науковий парк Національного університету «Львівська політехніка», ТОВ «Науковий парк Одеського політехнічного університету».

У межах проєкту «Розвиток міжрегіональної мережі трансферу технологій» на базі УкрІНТЕІ в Україні створено Міжрегіональний офіс трансферу знань і технологій, а також два пілотних регіональних центри: Одеський (створено на базі Одеського національного економічного університету) та Харківський (створено на базі Громадської організації «Технологічний бізнес інкубатор «Харківські технології» [10].

Станом на грудень 2024 року всього на сайті МОНУ [8] виокремлено 41 науковий парк. В контексті реалізації євроінтеграційного курсу України варто зробити акцент на розвитку екосистеми інновацій в прилеглих до ЄС регіонах України, оскільки вони слугуватимуть майданчиком для нарощення конкурентного потенціалу. Відповідно перелік наукових парків у прилеглих до ЄС областях України подано у табл. 1.

Отже, з шести виокремлених наукових парків по два парки розташовані у Львові та Одесі, і жодного – у Волинській та Чернівецькій областях. Слід зазначити, що у 2020 році у Львові відкрили інноваційний парк LvivTech.City, що розташова-

ний на території колишньої промислової зони та включає офіси, житлова зона, коворкінг-простір, творчі майстерні, тренажерні зали тощо, а усі будівлі будуть відповідати сучасним екологічним стандартам. За даними Мінекономіки, протягом 2022 року створено 14 індустріальних парків, дві третини з яких – у західних областях України.

В Україні питання підтримки розвитку індустріальних парків регулюється Законом України «Про індустріальні парки». Станом на 29 вересня 2024 року до Реєстру індустріальних (промислових) парків включено 65 індустріальних парків, у 48 із них визначено керуючі компанії, у 19 – є резиденти.

Коментуючи таблицю ми можемо зазначити, що у прикордонних областях України сформовано низку об'єктів індустріальної інфраструктури, які відіграють важливу роль у стимулюванні регіонального розвитку та транскордонного співробітництва. Найбільша концентрація таких об'єктів спостерігається у Львівській та Одеській областях, що зумовлено вигідним розташуванням і наявністю транспортних коридорів. Більшість індустріальних парків мають керуючі компанії, проте інформація про кількість резидентів залишається обмеженою, що свідчить про недостатню прозорість або початкові етапи функціонування частини проєктів. Водночас окремі парки, як-от «Kalush Industrial HUB» (9 резидентів) і «Новодністровськ» чи «ФРЕНДЛІ ВІНДТЕХНОЛОДЖІ» (по 1 резиденту), демонструють активізацію інвестиційної діяльності. У більшості областей наявність діючих керуючих компаній свідчить про становлення організаційно-управлінських механізмів розвитку індустріальної інфраструктури. Загалом простежується тенденція до формування мережі індустріальних парків у прикордонних регіонах як важливої складової економічної інтеграції України з ЄС.

Таблиця 1

Наукові парки прикордонних областей України, складено на основі

№	Назва	Розташування	Характеристика
1	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Одеського політехнічного університету»	Одеса	Підтримка інноваційних проєктів у технічній галузі.
2	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк «Прикарпатський університет»	Івано-Франківськ	Інновації у гуманітарній та технічній сферах.
3	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Ужгородський національний університет»	Ужгород	Регіональні інновації та трансфер технологій.
4	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Одеського державного аграрного університету»	Одеса	Розробка інновацій для аграрного сектору.
5	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Львівського університету «Інновації та підприємництво»	Львів	Сприяння підприємництву та розробці нових технологій.
6	Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий парк Національного університету «Львівська політехніка»	Львів	Інновації у технічній та архітектурній галузях.

Джерело: [8]

Таблиця 2

Об'єкти індустріальної інфраструктури в прикордонних областях України

Назва об'єкта	Локація	Регіон	Керуюча компанія	Кількість резидентів/учасників
«iPark»	Комінтернівський р-н	Одеська обл.	Є	Н/Д
«Подільськ»	м. Подільськ	Одеська обл.	Н/Д	Н/Д
«ЕКОПОРТ»	смт Нові Білярі	Одеська обл.	Н/Д	Н/Д
«Захід Ресурс»	м. Городок	Львівська обл.	Є	Н/Д
«Рясне-2»	м. Львів	Львівська обл.	Є	Н/Д
«Кам'янка-Бузький індустріальний парк»	м. Кам'янка-Бузька	Львівська обл.	Є	Н/Д
«Сігма Парк Яричів»	с. Старий Яричів	Львівська обл.	Є	Н/Д
«Яворівський індустріальний парк»	Яворівський р-н	Львівська обл.	Є	Н/Д
«Новодністровськ»	м. Новодністровськ	Чернівецька обл.	Є	1
«Хотин Invest»	м. Хотин	Чернівецька обл.	Н/Д	Н/Д
«Енергія Буковини»	с. Сербичани	Чернівецька обл.	Є	Н/Д
«Марамуреш»	с. Біла Церква Солотвинської ТГ	Закарпатська обл.	Є	Н/Д
«Соломоново»	с. Соломонове	Закарпатська обл.	Є	Н/Д
«ФРЕНДЛІ ВІНДТЕХНОЛОДЖІ»	м. Перечин, Ужгородський район	Закарпатська обл.	Є	1
«Долина» («Перший еко-індустріальний парк»)	м. Долина	Івано-Франківська обл.	Н/Д	Н/Д
«Kalush Industrial HUB»	м. Калуш	Івано-Франківська обл.	Є	9
«Нововолинськ»	м. Нововолинськ	Волинська обл.	Є	Н/Д
«Володимир»	м. Володимир	Волинська обл.	Є	Н/Д

Примітка: Н/Д – інформація про кількість резидентів або учасників не доступна.

Джерело: [9]

Завдяки підтримці Уряду Німеччини, зокрема GIZ, в Україні у 2022 році створено та успішно діють перші Енерго-інноваційні хаби [4], базою для них стали три заклади вищої освіти, а саме: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова; Придніпровська державна академія будівництва та архітектури; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Підтримка стартапів, підприємств та компаній, діяльність яких спрямована на розробку, створення, впровадження інновацій, критична для суттєвого розвитку інновацій у Україні. Загальна сукупна вартість усіх українських стартапів оцінюється у 23,3 млрд євро станом на листопад 2022 року. У 2021 році цей показник був вищим – 27,1 млрд євро, але в цілому з 2017 року показник зріс у більш ніж 9 разів від 2,5 млрд євро. «Європейська рада інновацій також надає українським дослідникам нефінансову підтримку – консалтинг та можливості обміну кращим досвідом. У такий спосіб українські інноватори швидше інтегруються в європейську інноваційну екосистему, відкривають нові ринки та можливості в рамках різноманітних європейських фінансових інструментів» [3]. В Україні

налічується 1,5 тисячі активних стартапів, ще понад 600 стартапів було засновано в Україні або українськими командами засновників та/або випускниками українських університетів. Україна має 6 міс у ТОП-1000 і є однією з найкращих країн Східної Європи для створення стартапу, а саме: сцена стартапів в Україні у 2024 році зросла та підскочила на 3 позиції порівняно з попереднім роком, випередивши Латвію, індекс 2024 року враховує 1000 міс і 100 країн у всьому світі, відстежуючи як імпульс, так і тенденції в екосистемі стартапів з 2017 року. Звіт містить розділи про галузеві рейтинги, рейтинг найкращих острівних міс, аналіз за підрахунком, аналіз за населенням, міські екосистеми в нерейтингованих країнах тощо. У 2024 році Україна посіла 46-те місце в щорічному рейтингу стартап-екосистем Global Startup Ecosystem Index 2024 від Глобального дослідницького центру стартапів та інновацій StartupBlink. Україна покращила свій рейтинг на 3 позиції у порівнянні з 2023 роком, коли посіла 49 місце та увійшла до топ-10 країн Східної Європи, посівши 9 місце.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому

напрямі. Оскільки Україна стоїчно протистоїть війні, що триває, важко робити прогнози щодо стартап-сцени або того, як швидко Україна відновить свою фізичну та економічну інфраструктуру. Незважаючи на те, що країна стикалася з економічними труднощами протягом декількох років до війни, їй все ж вдалося створити видатні стартап-екосистеми, які є масштабованими та глобальними, що свідчить про їхню талановиту та стійку робочу силу, а також про те, що в Україні є багато талановитих людей, які працюють у сфері стартапів. У підсумку слід зазначити, що розвиток екосистеми інновацій у регіонах України є ключовим чинником зміцнення національної конкурентоспроможності та інтеграції в європейський науково-технологічний простір. Євроінтеграційний курс визначає нові орієнтири регіональної політики, спрямованої на створення сприятливих

умов для наукових досліджень, комерціалізації інновацій і підтримки стартапів. Важливу роль відіграє формування інституційної бази, а саме індустриальних парків, технопарків, хабів та бізнес-інкубаторів, які забезпечують синергію між освітою, бізнесом і владою. Розвиток таких структур у прикордонних регіонах сприяє залученню інвестицій, зміцненню транскордонного співробітництва та поширенню європейських практик інноваційного управління. Впровадження принципів сталого розвитку, цифровізації та відкритої науки поступово трансформує українські регіони в осередки сучасної інноваційної економіки. Таким чином, інтеграція у європейський простір не лише відкриває нові можливості для розвитку регіонів, а й формує фундамент для довгострокової технологічної незалежності та стійкого економічного зростання України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вахович І.М., Лютак О.М. Ковальчук Н.В. Особливості розвитку інноваційного підприємництва в Україні в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 8 (266). с. 65–73. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-266-65-73>
2. Волошнюк Л.В., Горностай Н.І. та Михальченкова О.Є. Інноваційна екосистема: поняття, функції, рівні інноваційного розвитку, приклади. *Наука, Технології, Інновації*. 2020, № 1. С. 3–9. URL: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-1-01>
3. Екосистема інновацій: Як в регіонах України формують сприятливе середовище для ідей, людей та бізнесу. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2024/01/11/707983/>
4. Кабінет Міністрів України. У трьох закладах вищої освіти України засновано енерго-інноваційні хаби. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-troh-zakladah-vishchoyi-osviti-ukrayini-zasnovano-energo-innovacijni-habi>
5. Kozyk V., Liutak O., Lisovska L., Mrykhina O. and Novakivskyj I. The Impact Of Economic Entities' Innovative Activity On The Indicators Of Sustainable Development Of Ukraine. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science* № 628 (2021). URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012041/pdf>
6. Лазаренко Ю.О. Екосистема інновацій в Україні: сучасний стан та стратегічні напрями розбудови в умовах воєнного часу. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d88cd093-f742-439f-874c-9b8bd6bdd1a2/content>
7. Міністерство цифрової трансформації України. *Громадські обговорення*. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/Громадські%20обговорення_15.12_compressed.pdf
8. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>
9. Міністерство економіки України. Довідка про індустриальні парки в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini> *Ekonomichna Pravda*. (2024, January 11).
10. Про схвалення Стратегії розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року. URL: <https://surl.li/cgrfzd>

REFERENCES:

1. Vakhovych I. M., Liutak O. M. & Kovalchuk N. V. (2023). Osoblyvosti rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva v Ukraini v suchasnykh umovakh [Features of the development of innovative entrepreneurship in Ukraine in modern conditions]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8(266), pp. 65–73. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-266-65-73> [in Ukrainian].
2. Voloshniuk L. V., Hornostai, N. I., & Mykhalchenkova, O. Ye. (2020). Innovatsiina ekosystema: poniattia, funktsii, rivni innovatsiinoho rozvytku, pryklady [Innovation ecosystem: concepts, functions, levels of innovative development, examples]. *Nauka, Tekhnolohii, Innovatsii*, no. 1, pp. 3–9. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-1-01> [in Ukrainian].
3. Ekosystema innovatsii: Yak v rehionakh Ukrainy formuiut spriyatlyve seredovyshechye dlia idei, liudei ta biznesu [Innovation ecosystem: How regions of Ukraine create a favorable environment for ideas, people, and business]. (2024, January 11). *Ekonomichna Pravda*. Available at: <https://epravda.com.ua/publications/2024/01/11/707983/> [in Ukrainian].
4. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024). U trokh zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy zasnovano enerho-innovatsiini khaby [Energy-innovation hubs have been established in three higher education institutions of Ukraine]. Available at: <https://kmu.gov.ua/news/u-troh-zakladah-vishchoyi-osviti-ukrayini-zasnovano-energo-innovacijni-habi> [in Ukrainian].

5. Kozyk V., Liutak O., Lisovska L., Mrykhina O. & Novakivskyi I. (2021). The impact of economic entities' innovative activity on the indicators of sustainable development of Ukraine. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, № 628. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/628/1/012041> [in Ukrainian].
6. Lazarenko Yu. O. (2023). Ekosystema innovatsii v Ukraini: suchasnyi stan ta stratehichni napriamy rozbudovy v umovakh voiennoho chasu [Innovation ecosystem in Ukraine: Current state and strategic directions of development during wartime]. Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d88cd093-f742-439f-874c-9b8bd6bdd1a2/content> [in Ukrainian].
7. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy. (2023). Hromadski obhovorennia [Public discussions]. Available at: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/Громадські%20обговорення_15.12_compressed.pdf [in Ukrainian].
8. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). Ofitsiyni sait [Official website]. Available at: <https://mon.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2024). Dovidka pro industrialni parky v Ukraini [Reference on industrial parks in Ukraine]. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini> [in Ukrainian].
10. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku innovatsiinoi diialnosti Ukrainy na period do 2030 roku [On approval of the Strategy for the development of innovation activity in Ukraine until 2030]. (2023). Available at: <https://surl.li/cgrfzd> [in Ukrainian].

Yuriy Pohuliaiko, Luts'k National Technical University. Development of the innovation ecosystem in the regions of Ukraine in the context of implementing the European integration course.

Annotation. The purpose of the article is to study the features of the formation and functioning of the innovation ecosystem in the border regions of Ukraine with the European Union. **Methodology of research.** The goal set in the article was achieved using the following research methods: logical generalization and scientific abstraction, structural analysis, analytical method, comparison, generalization, tabular presentation of research results. **Findings.** The development of the innovation ecosystem in the regions of Ukraine in the context of the implementation of the European integration course is aimed at creating a favorable environment for scientific research, technological entrepreneurship and partnership between education, business and government. The implementation of European innovation management standards stimulates the development of clusters, technology parks and startup centers, which ensure faster transfer of technologies into production. The key structural elements of the innovation ecosystem are analyzed, in particular the institutional environment, scientific and educational potential, infrastructure resources and mechanisms of cross-border cooperation. Particular attention is paid to the problems of development asymmetry, insufficient level of integration of business, science and government, as well as the prospects for strengthening the innovation capacity of border territories in the context of Ukraine's European integration aspirations. The European integration course defines new guidelines for regional policy aimed at creating favorable conditions for scientific research, commercialization of innovations and support for startups. An important role is played by the formation of an institutional base, namely industrial parks, technoparks, hubs and business incubators, which ensure synergy between education, business and government. The development of such structures in border regions contributes to attracting investments, strengthening cross-border cooperation and spreading European practices of innovation management. The implementation of the principles of sustainable development, digitalization and open science is gradually transforming Ukrainian regions into centers of a modern innovative economy. **Practical value.** The research results can be used to develop strategies for regional innovation policy focused on cross-border interaction and the formation of competitive clusters.

Keywords: innovation ecosystem, science parks, industrial infrastructure facilities, border regions, European integration, innovation infrastructure, regional policy.

Стаття надійшла: 17.10.2025

Стаття прийнята: 29.10.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025